

HUMAN

Bij brief van 4 februari 2021 heeft de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media het Commissariaat voor de Media gevraagd op grond van artikel 2.31, eerste lid van de Mediawet een advies uit te brengen over de aanvragen voor een erkenning of een voorlopige erkenning voor de verzorging van media-aanbod voor de landelijke publieke mediadienst die voor 1 februari 2021 bij het Commissariaat zijn ingediend. Human heeft op 26 januari 2021 een aanvraag voor een erkenning ingediend bij het Commissariaat.

De minister heeft het Commissariaat gevraagd in het advies specifieke aandacht te besteden aan de volgende punten: de ledeneis, het zijn van een omroepvereniging, de stromingseis, de vertegenwoordiging van de identiteit in het programmabeleid, de naleving van de Mediawet, de governance en de toegevoegde waarde van aanvragers van een (voorlopige) erkenning.

Leeswijzer

Allereerst geven wij het advies weer. Vervolgens gaan we in op de onderdelen uit de adviesaanvraag van de minister. Tot slot gaat het Commissariaat in op een aantal punten waaraan hij vanuit zijn missie en voor het kunnen uitoefenen van goed toezicht veel belang hecht.

Advies

Het Commissariaat stelt vast dat HUMAN aan de formele vereisten van de Mediawet 2008 voldoet om voor een erkenning in aanmerking te komen. Ook voor het overige ziet het Commissariaat geen beletselen voor erkenningsverlening. Gelet daarop adviseren wij om HUMAN de gevraagde erkenning voor de concessieperiode 2022-2026 te verlenen.

Ledendrempel

HUMAN heeft het wettelijk minimum vereiste aantal leden behaald in aanmerking te komen voor een erkenning.

Het zijn van een omroepvereniging

Rechtspersoon

Uit de akte van oprichting van 7 mei 2013 bijgevoegd bij de erkenningsaanvraag, blijkt dat HUMAN een vereniging is.

Uitvoering publieke mediaopdracht als doelstelling

HUMAN heeft in de statuten uit de akte van statutenwijziging van 22 augustus 2017 als statutaire (hoofd)doelstelling de wettekst van artikel 2.24 lid 1 onder b van de Mediawet 2008 overgenomen (het ter uitvoering van de publieke mediaopdracht op landelijk niveau media-aanbod verzorgen en alle activiteiten te verrichten die nodig zijn om daarmee een publieke taak van algemeen nut te vervullen).

Stromingseis

In de statuten heeft HUMAN opgenomen dat zij de seculiere en humanistische levensbeschouwingen vertegenwoordigt. In het beleidsplan werkt HUMAN dit als volgt uit:

'In 1981 werd de gelijkberechtiging van het humanisme als levensbeschouwing in de grondwet verankerd. Uit een representatief onderzoek door Motivaction in 2018 bleek dat 5 procent van de Nederlanders zichzelf expliciet humanist noemt. Daarnaast voelde een even grote groep zich zeer sterk aangesproken door humanistische waarden. In totaal kan ruim 10 procent van de Nederlandse bevolking beschouwd worden als behorend tot de humanistische stroming.

HUMAN voegt daar verder in het beleidsplan nog aan toe dat haar programma's staan voor de zoekende mens, niet de alwetende mens:

'Het past bij een wereldbeeld waarin mensen met behulp van wetenschap en ervaringsleer zelf het lot in handen nemen, zich proberen te bevrijden van godsdienstige en ideologische ketenen om vervolgens op geheel eigen wijze betekenis te geven aan hun leven.'

In het erkenningsadvies van 2014 heeft het Commissariaat vastgesteld dat het bevolkingsdeel dat HUMAN vertegenwoordigt, een stroming is in de zin van de Mediawet 2008. Nu de omroepvereniging datzelfde deel van de bevolking wil representeren en HUMAN aan de ledeneis heeft voldaan, komt het Commissariaat tot de conclusie dat HUMAN voldoet aan de eis die is gesteld in artikel 2.24, eerste lid sub c van de Mediawet 2008 en daarmee bijdraagt aan de pluriformiteit van de publieke omroep. Het Commissariaat stelt vast dat HUMAN heeft voldaan aan de formele vereisten die artikel 2.24 van de Mediawet 2008 aan een omroepvereniging stelt.

Identiteit vertegenwoordigd in programmabeleid

Het programmabeleid van HUMAN is ingericht in lijn met het overkoepelende genrebeleid van de NPO zoals dit is gepresenteerd in het concessiebeleidsplan. HUMAN wil in de komende erkenningsperiode programma's blijven maken in de volgende genres: levensbeschouwing, opinie ('journalistiek'), kennis & educatie, documentaires en drama. Hierbij geeft HUMAN aan te hebben gekozen voor verdieping in plaats van verbreding. Zij wil de uitbreiding als gevolg van haar erkenning vooral benutten om deze vijf al vertrouwde genres te versterken. Kunst, cultuur en expressie zijn een nieuw genre.

De levensbeschouwelijke programma's van HUMAN zijn gebaseerd op het eigentijdse humanisme. Hierin maakt zij programma's voor de traditionele kijker maar ook voor de jongere multimediegebruiker.

Het genre dat de NPO aanduidt als 'opinie' noemt HUMAN liever 'journalistiek'. Zij neemt deze aanduiding niet over van de NPO omdat HUMAN met journalistiek het tegenovergestelde beoogt en juist géén opinie wil zijn: HUMAN wil namelijk heersende meningen ter discussie stellen met onbevooroordeelde vragen en onafhankelijk onderzoek. Samen met de VPRO maakt zij binnen dit genre aanbod voor verschillende kanalen: radio, televisie en online. Dit wil zij blijven voortzetten.

HUMAN introduceerde in 2016 de vorm van verhalende documentaireseries bij de publieke omroep. Zij wil zich in de aankomende concessieperiode meer gaan toeleggen op deze vorm. Kennis en educatie is een belangrijk genre voor HUMAN omdat aandacht voor wetenschappelijke inzichten de zelfontplooiing van mensen bevordert, hetgeen hand in hand gaat met het humanistische gedachtegoed. Binnen dit genre maakte HUMAN als gevolg van een samenwerking met verschillende universiteiten een podcastreeks waarin levensverhalen van diverse mensen die aan de Nederlandse samenleving hebben bijgedragen worden besproken. HUMAN wil binnen dit genre de formule van *'belangrijke wetenschappelijke kennis op crossmediale wijze voor een breed publiek brengen'* vanaf 2022 op meer terreinen toepassen. Zo staan kennis van de Grondwet en kennis van actief en passief burgerschap op hun agenda.

Op het gebied van kunst, cultuur en expressie heeft HUMAN geen uitgewerkte plannen. Echter, zij geeft aan dit genre ook niet te willen uitsluiten omdat persoonlijkheidsvorming bij humanisten hoog in het vaandel staat. Ze zou bijvoorbeeld iets met theater of spoken word willen maken: *'HUMAN wil graag door met een nieuw format gebaseerd op improvisatie, gericht op talentontwikkeling en onderzoekt daarvoor de mogelijkheden.'*

Ook HUMAN sluit zich aan bij de plannen van de NPO op het gebied van programmabeleid waarbij een integrale programmering het uitgangspunt is. De content staat voorop. Daarna wordt pas gekeken naar de kanalen waarop het beoogde publiek het beste kan worden bereikt.

HUMAN presenteert in het beleidsplan enkele programmatische invalshoeken van waaruit zij wil blijven programmeren en de verschillende genres wil opvullen. Zinvol leven en samenleving is een invalshoek van waaruit zij op filosofische wijze vraagstukken wil beantwoorden. Dit past ook bij de humanistische traditie van waaruit de filosofische benadering de meest klassieke is. Een andere invalshoek die HUMAN beschrijft in haar programmabeleid is waarheidsgetrouwheid en publieke opinie: *‘Voor een vitale democratische rechtsstaat is een gezonde publieke opinie de zuurstof’*. Hiervoor wil HUMAN bijdragen aan het mediabewustzijn en mediawijsheid voor jongeren en volwassenen. Systeempijn is een invalshoek, van waaruit HUMAN de structuren in systemen belicht die mensen hinderen in hun ontplooiing of die hun levensgeluk belemmeren. De invalshoek ‘Duurzaam’ past goed bij een nieuwe koers binnen het eigentijdse humanisme: zonder planeet is het zinloos te praten over zinvol samenleven.

Naar het oordeel van het Commissariaat weerspiegelt het voorgenomen programmabeleid de identiteit van HUMAN en levert het een bijdrage aan het uitvoeren van de publieke mediaopdracht.

Democratische invloed leden op het programmabeleid

HUMAN heeft een algemene ledenvergadering (ALV) waaraan het bestuur aan het einde van het boekjaar verantwoording moet afleggen. De ALV heeft de bevoegdheid de raad van toezicht te benoemen, te schorsen en te ontslaan. Aan de ALV komen alle bevoegdheden toe die niet door de wet of de statuten aan het bestuur of de raad van toezicht zijn opgedragen.

HUMAN heeft volgens haar statuten een programmaraad, bestaande uit door het bestuur aangewezen leden. Het Commissariaat stelt vast dat een dergelijke programmaraad een directe vorm van invloed is op het programmabeleid. Alle leden van de vereniging kunnen zich namelijk bij het bestuur kandidaat stellen om te worden voorgedragen voor benoeming voor de programmaraad. De programmaraad heeft primair tot taak om programmacategorieën en onderwerpen (‘hoofdthema’s’) te bepalen waarop de vereniging zich specifiek zal richten. Tevens is de programmaraad belast met de evaluatie van de gerealiseerde programmering. De programmaraad heeft ook andere bevoegdheden, zoals het opstellen en toetsen van het vijfjarenplan waarin de hoofdthema’s worden vastgesteld, dat vervolgens wordt vastgesteld door het bestuur en de raad van toezicht. Tot slot heeft de programmaraad de bevoegdheid om het redactiestatuut op te stellen. Een lid van de raad van toezicht is voorzitter van de programmaraad.

Het Commissariaat is van oordeel dat de leden van HUMAN op democratisch aanvaardbare wijze directe invloed kunnen uitoefenen op het (programma)beleid.

Contributie

HUMAN voldoet aan het contributievereiste van artikel 2.24, eerste lid onder e van de Mediawet 2008.

Naleving Mediawet (zicht op naleving)

HUMAN stelt zich te houden aan alle wet- en regelgeving waaraan een publieke omroep moet voldoen. De omroep erkent dat zij als publieke omroep volstrekt onafhankelijk dient te opereren. Verder stelt HUMAN dat journalistieke programma’s in lijn met de Mediawet 2008 niet worden gesponsord, tenzij door fondsen speciaal daarvoor bedoeld. De omroep onderschrijft het belang van onafhankelijkheid en integriteit wanneer gebruik wordt gemaakt van externe financiers. In de afgelopen concessieperiode zijn bij HUMAN geen overtredingen geconstateerd door het Commissariaat.

Het Commissariaat heeft, mede op basis van het beleidsplan en het handelen in het verleden, geen aanwijzingen dat HUMAN zich niet zal houden aan de Mediawet 2008 en de richtlijnen van het Commissariaat.

Governance

HUMAN benoemt in haar statuten de volgende drie organen: het bestuur, de raad van toezicht, de algemene vergadering en de programmaraad. Uit de beschrijving van de bestuurlijke structuur en de statuten en reglementen blijkt een heldere organisatiestructuur. De taken en bevoegdheden van de verschillende organen zijn duidelijk vastgelegd en hieruit blijkt geen vermenging van taken tussen bestuur en toezicht. Evenmin is sprake van dubbelfuncties in uitvoerende en toezichthoudende organen en zijn er geen benoemingsstructuren die de verhoudingen kunnen vertroebelen.

We hebben geen zaken geconstateerd waaruit blijkt dat er geen sprake is van deugdelijk, onafhankelijk en deskundig toezicht. Uit de statuten en reglementen blijkt dat directieleden en leden van de raad worden geworven op basis van een profielschets, hieruit blijkt echter niet dat openbaar wordt geworven. HUMAN heeft schriftelijk toegelicht dat de nieuwe bestuurder in 2017 en het nieuwe lid van de raad van toezicht in 2019 beide openbaar zijn geworven.

Het Commissariaat concludeert dat HUMAN voldoet aan de vereisten uit artikel 2:142a, eerste lid van de Mediawet 2008.

Journalistieke kwaliteitsstandaarden

Het redactiestatuut van HUMAN beoogt de medewerkers van HUMAN die een redactionele/programmatische verantwoordelijkheid dragen voor de inhoud en vorm van de media-uitingen een zo groot mogelijke onafhankelijkheid te garanderen bij de uitoefening van hun werkzaamheden. Het redactiestatuut van HUMAN is online te raadplegen.

In het redactiestatuut wordt benoemd dat medewerkers zich in hun werk onafhankelijk dienen op te stellen ten opzichte van adverteerders, sponsors en anderen die bijdragen hebben verstrekt voor de totstandkoming van media-aanbod. Zij nemen in hun functioneren, als de inhoud van een productie daartoe noodzaakt, journalistieke normen in acht, zoals het verifiëren van bronnen, hoor en wederhoor, het scheiden van opinie en feiten en het voorkomen van (de schijn van) belangenverstremming.

In hun journalistieke functioneren dienen medewerkers, eindredactie en hoofdredactie de code van Bordeaux, alsmede de leidraad van de Raad voor de Journalistiek in acht te nemen. Beide codes zijn als bijlagen bij het redactiestatuut gevoegd. Het redactiestatuut is een integraal onderdeel van ieder arbeidscontract met HUMAN-medewerkers alsmede van overeenkomsten met publieke en private partners. In het redactiestatuut van HUMAN komen de kernwaarden: waarheidsgetrouw, onafhankelijk, evenwichtig en open vizier in voldoende mate voor. Naar het oordeel van het Commissariaat voldoet het voorgenomen media-aanbod van Human daarmee aan hoge journalistieke en professionele kwaliteitsstandaarden.

Het Commissariaat stelt vast dat HUMAN over een redactiestatuut beschikt als bedoeld in artikel 2.88, derde lid, van de Mediawet 2008.

Administratieve Organisatie / Interne Beheersing en financiële reserve

HUMAN heeft bij de aanvraag een uitgebreide beschrijving opgenomen van de beheersprocessen en de financiële en administratieve organisatie.

Naar het oordeel van het Commissariaat blijkt uit de beschikbare cijfers dat de financiële positie van HUMAN stabiel is. Op basis van de omvang van het eigen vermogen van HUMAN ultimo 2019 is het niet aannemelijk dat het eigen vermogen op 31 december 2021 negatief zal zijn.

Bereidheid tot samenwerking

HUMAN heeft in haar statuten onder de beschrijving van de hoofddoelstelling van de vereniging opgenomen dit doel te willen bereiken door te samenwerken met, en deelnemen in, andere organisaties en rechtspersonen, in het bijzonder andere omroeporganisaties ter bevordering en verwezenlijking van de doelstelling van de vereniging. Het Commissariaat stelt vast dat HUMAN hiermee aantoont loyaal te zijn aan de doelstellingen van de publieke omroep als geheel en bereid is om afspraken te maken met de NPO en met andere omroeporganisaties.

HUMAN is voor de aankomende erkenningsperiode van plan de al sinds 2011 bestaande samenwerking met de VPRO te intensiveren door als samenwerkingsomroep een erkenning aan te vragen. Hiervoor heeft zij een intentieverklaring bijgevoegd die nog nader zal worden uitgewerkt in de vorm van samenwerkingsovereenkomsten.

HUMAN toont naar het oordeel van het Commissariaat de benodigde bereidheid om samen te werken met andere omroeporganisaties binnen het landelijke publieke bestel en is loyaal aan de doelstellingen van de publieke omroep als geheel.

Toegevoegde waarde

Voor het waarmaken van haar toegevoegde waarde, verwijst HUMAN in het beleidsplan naar de bevindingen van de visitatiecommissie van de NPO uit 2019. Vervolgens motiveert HUMAN dat zij deze lijn heeft doorgezet in de periode na het rapport van de NPO. Verder motiveert HUMAN haar naar eigen zeggen bewezen toegevoegde waarde in het beleidsplan op meerdere onderdelen van het programmabeleid.

Naar het oordeel van het Commissariaat heeft HUMAN haar toegevoegde waarde aan de pluriformiteit van het publieke bestel voldoende gemotiveerd en mede door het behalen van het minimum vereiste aantal leden waargemaakt.